

Förvaltningsplan Natura 2000

Natura 2000-område   Naturreservatet Almskogen

Natura 2000-kod   FI1400002

Totalareal   1 ha landområde

Fastställd: 1998, naturreservat sedan 1987

Områdestyp, status   SAC-område

Natura 2000

Natura 2000 har sitt upphov i EG:s habitat- och fågeldirektiv. Länderna inom Eu ska föreslå områden av gemenskapsintresse (Sites of Community Importance, SCI) utgående från de naturtyper och arter som nämns i art- och habitatdirektivet. Tillsammans med de områden som utpekats enligt fågeldirektivet bildar dessa så kallade särskilda skyddsområden (Special Protection Areas, SPA) inom Natura 2000-nätverket.

Förvaltningsplanen

Varje Natura 2000 – område ska omfattas en förvaltningsplan med en beskrivning av området och dess naturvärden, vilka hot som området berörs av samt vad som krävs för att området ska bevaras. Planen ska också fungera som ett verktyg vid tillståndsprövningar och planeringsarbete. Förvaltningsplanen utarbetas och fastställs av Ålands landskapsregering som även bär det yttersta ansvaret för att målsättningarna för området uppfylls. Ändringar i förvaltningsplanen medför att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda får då ett nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är betydande.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000 -områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område, vilket även i viss mån gäller åtgärder utanför Natura 2000 –området. I de fall som de kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med Ålands landskapsregering innan åtgärden påbörjas.

Underlag

En kartläggning med utbredning (utgående från dagens situation) av alla ingående naturtyper finns hos landskapsregeringen. Habitaterna har avgränsats utifrån flygbildtolkning och därefter granskats mot uppgifter från fältbesök.

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000 –området är att de naturtyper och arter som finns i området ska bevaras långsiktigt. En så kallad gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas för varje naturtyp och art inom deras biogeografiska region. Området i fråga är en viktig del av det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 är uppbyggd av.

Beskrivning

Almbeståndet utgör ett lundområde med för åländska förhållanden unik flora. Särskilt de högvuxna almarna är anmärkningsvärda, men även den under vegetationsperioden starkt beskuggade marken hyser en rikhaltig flora, särskilt av vårbloommande örter. En hög förkastningsbrant ger området en extra dimension.

Översikt

Reservatet Almskogen i Mangelbo torde vara det största i landskapet, annars förekommer almen endast sporadiskt på Åland.

Inom reservatet finns även ett fint bestånd av asp. Hassel förekommer i lunden. Delar av almbeståndet ramar in av en ståtlig förkastningsbrant med skuggiga block- och sippermarker nedanför där en artrik lundvegetation breder ut sig. Bland annat trolldruva, myskmådra, vårärt, tandrot, lungört och myska påträffas i lunden. Även den skyddsvärda gräsarten lundslok växer inom reservatet. Under våren karaktäriseras området av blåsippa, vitsippa, vårlök och nunneört medan ormbunkar och andra skuggtåliga arter dominerar under hög – och sensommaren.

Rik flora av mossor och lavar breder ut sig på trädstammar, stenblock och bergsbranter. Den på Åland fridlysta lunglaven finns inom reservatet. Av mossarterna kan aspfjädermossa, trädporell och filthättemossa nämnas och av svamparter rostticken.

Bland de gamla, höga lövträden trivs varierande fågelarter såsom gråspett, större och mindre hackspett samt olika arter av sångare och mesar.

Kulturlämningar

Bevarandemål

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp

Naturtyper på området

9020 Boreoneomorala, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora

9180 Lind-lönnskogar i sluttningar och laviner

9020 Boreoneomorala, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora

Beskrivning: Varierande åldersstruktur i trädbeståndet. Lång kontinuitet och ett rikligt inslag av murken ved är typiskt för dessa skogar. Artrikedomen är stor beträffande lavar, svampar och markorganismer. Ofta har skogsområden utnyttjas för bete eller slätter. Denna naturtyp omfattar

naturliga lundar av ädellövträd samt likartade, äldre successionsstadier. Utanför faller dock ekskogar på karga marker samt lind-lönnskogar i sluttningar och raviner vilka utgör skilda naturtyper för sig. Trädskiktet domineras mest av lind, alm, lönn eller ask. Lav- och mossfloran på stammar till gamla almar, lönnar och askar är mångsidig. Svamparter som är beroende av gamla lövträd förekommer rikligt, men förutom ädla lövträd trivs många arter också på andra träd. Däremot finns ett flertal lav- och svamparter som växer uteslutande på ek.

Bevarandemål: Det kan vara motiverande att göra begränsade insatser för att hindra grova äldre hävdformade träd dö av konkurrens från kringväxande träd. I bestånd med grova vidkroniga träd som tidigare stått mer öppet, bör dessa i vissa fall frihuggas försiktigt. Ett extensivt bete är ibland önskvärt, eftersom naturtypen ofta nyttjats som betesmark eller slåttermark, och kan ha kvar värden som är beroende av viss hävd. Även under värmetiden när ädellövkogen växte mer naturligt, utan människans påverkan. Invandrande främmande trädslag bör hållas undan. Det krävs åtgärder för att reducera gran, även om gran inte är något främmande trädslag, och en succession mot gran kan vara naturlig i vissa lövskogar. Reducering av gran bör inte göras på områden med lång grankontinuitet på t.ex. kalkrika marker. I bestånd som varit påverkade av skogsbruk, eller på annat sätt fått reducerad kvalitet, kan det vara motiverat med restaureringsåtgärder.

Hotbild/ negativa åtgärder:

- Exploatering av området.
- Avverkning, röjning, gallring, städning utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttas.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, plantering och användandet av främmande trädslag.
- Inväxande gran kan vara ett hot mot naturvärden.
- Markskador och dikning.
- Fragmentering.
- Nedfall av kemiska ämnen.
- Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller bland annat klimat- och väderfenomen, översvämning och utbrott av vissa skadeorganismer.
- Älg och annat vilt kan motverka återväxt av lövträd.
- Nya sjukdomar och skadeorganismer som redan är införda eller riskerar att bli ett problem om de införs.

Bevarandeåtgärder:

- Områdesskydd som kan genomföras genom bildande av naturreservat, biotopskyddsområden, nationalparker eller naturvårdsavtal.
- Frivilliga avsättningar.
- Förvaltning av skyddade områden.
- Fysisk planering, tillståndsprövning, artskydd och uppföljning samt övervakning.
- Gröna skogsbruksplaner.
- Information och rådgivning till markägare och verksamhetsutövare.

- Aktiva naturvårdande åtgärder, såsom igenläggning av diken, bekämpning av icke önskvärda trädslag, stängsling och bekämpning av klövvilt med mera.

9180 Lind- lönnskogar i sluttningar och laviner

Beskrivning: Blandskog som förekommer både på basrikt och silikatrikt underlag och återfinns främst i bergsbranter, i blockrika rasavlagringar samt i raviner. Ädellövträd utgör minst 50 % av grundytan, men lövdominerad naturskog med ned till 30 % ädellöv kan föras till naturtypen. Skogen ska kunna bli naturskog eller likna naturskog som har påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved samt en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Buskskiktet är ofta välutvecklat och fältskiktet är ofta av örttyp. Floran är artrik och fauna finns både i skuggiga och solexponerade lägen.

Bevarandemål: Det ges hög prioritet att upprätthålla och återintroducera de processer som är grundläggande för naturtypernas ekologiska funktionalitet. En naturvärdesbedömning och bedömning av beståndshistorik bör göras i varje objekt. För skötseln krävs en bedömning med avseende på trädslag och artsammansättning bland epifyter och insekter. Aktiva insatser för att bevara värdena kan vara nödvändiga. Det handlar särskilt om bekämpning av invasiva eller främmande arter. Utan särskilda skäl för sådana insatser bör naturtypen lämnas för fri utveckling.

Hotbilder/ negativ påverkan:

- Exploatering av området i fråga.
- Avverkning, röjning, gallring, städning utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, plantering och användandet av främmande trädslag.
- Invasion av gran.
- Markskador och dikning.
- Fragmentering.
- Nedfall av kemiska ämnen.
- Brist på dynamik.
- Älg och annat vilt som kan förhindra föryngring av lövträden.
- Nya sjukdomar och skadeorganismer.

Bevarandeåtgärder:

- Områdesskydd.
- Frivilliga avsättningar.
- Förvaltning av skyddade områden.
- Åtgärder för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus.
- Gröna skogsbruksplaner.
- Information till markägare och verksamhetsutövare.
- Genomförande av åtgärdsprogram för skalbaggar på skogslind, läderbagge med följearter.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

För utpekade arter är målet att bibehålla eller uppnå en livskraftig stam inom Åland. Värdena nedan ska ses som riktvärden för det aktuella Natura 2000 – området. För många av arterna är kunskapen om utbredning och populationer begränsad.

Arter enligt fågeldirektivet

Berguv

Skötselåtgärder och uppföljning

Ålands landskapsregering har hand om skötseln av området. Rökning av inkommande gran, hassel och asp för att bibehålla ljusinsläppet på marknivå utförs vid behov.

Området är ingärdat för att minska risken för att boskap kommer in och förorsakar trampskador, stängslet underhålls.

Områdets status och utveckling följs upp genom inventering av utvecklingen av bl.a. fågelliv, lundvegetation och arter som är typiska för de respektive naturtyperna.